

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. II. An sit in Deo certa & infallibilis futurorum contingentium scientia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

aliquid producat in tempore, quod prius, prioritate temporis, & durationis, non fuit in eis determinatum, nec consequenter futurum. Dixi *prioritate temporis*, quia in sententia Thomistarum, nulla creatura potest in actum exire, nisi prius naturā fuerit a Deo ad operandum determinata.

15. Ad secundam partem Majoris similiter dicendum est, nihil posse esse futurum per ordinem ad causam primam infallibilem, & immutabilem, quod non ponatur aliquando in tempore: per ordinem tamen ad causas secundas fallibiles, & contingentes, non repugnat quod aliquis effectus sit futurus, qui tamen nunquam erit præsens & existens, ut colligitur ex Aristotele 2. de Generat. text. 64. ubi dicit, *Futurus quis incedere, non incedet*. Quia interdum determinatio illa, quā quis volendo incedere, faciebat futuram deambulationem, vel mutatur a voluntate, vel impeditur ab alio, ne sortiatur suum effectum. Idem docet S. Thomas 1. Periherm. cap. 8. lect. 13. Quare mirum est Suarezem, in doctrina Aristotelis & D. Thomæ esse adeo peregrinum, ut pro absurdo & inconvenienti reputet quod uterque apertissimè tradit.

§. IV.

Explicantur alia duo quæ restant examinanda, quid scilicet sit contingens, & quotuplex sit futurum.

16. **V**T clarè percipiatur quid sit contingens, supponendum est ex Ferrariensi 1. contra Gent. cap. 67. effectum necessarium, & contingentem, dupliciter posse considerari: scilicet sub ratione entis, & sub ratione effectus. Primo modo considerantur absolute in seipis: secundo autem, per comparationem ad causas. In prima consideratione dicitur necessarium, id quod quantum est ex propria natura, non potest deficere, uti cælum, & Angelus, quæ ab intrinseco petunt conservari in esse, ex suppositione quod fiant; quia carent principio corruptionis inclinante ad illorum non esse: cum quo tamen stat, quod ab extrinseco annihilari possint, Deo suspendente concursum. Contingens autem dicitur, quod quantum est ex propria natura, deficere potest, quod etiam corruptibile ab intrinseco dicitur, eo quod habeat intrinsecum principium, inclinans ad illius non esse, scilicet materiam primam, quæ appetendo formam contrariam, ex consequenti appetit illius non esse; & illa necessitas, & contingentia est essentialis, & invariabiliter conveniens rebus: ita ut in quocumque statu res contingens ponatur, sit semper contingens, & necessaria, semper necessaria. In secunda autem consideratione, effectus necessarius dicitur ille, qui procedit a causa necessaria, immutabiliter agente, & quæ ab alia causa impediri non potest: contingens verò dicitur ille, qui procedit a causa quæ impediri potest, & consequenter, et si causa aliquando in ejus productionem inclinet, potest tamen non evenire.

17. Notat tamen ibidem Ferrariensis, effectum contingentem, in ratione effectus, per ordinem ad causas posse considerari dupliciter. Primo quantum ad naturam effectus: secundo quantum ad modum. Sub prima consideratione, semper ei convenit contingentia; quia in quocumque statu sit, semper est effectus causæ impedi-

A bilis: consideratus autem quantum ad modum essendi, aliquando habet modum contingentie, aliquando necessitatis: primum quoad intra causam, quia et si sit inclinata ad ejus productionem, potest non evenire: secundum autem habet, quoad extra causas; quia omne quod est, dum est, necesse est esse, ex suppositione, & in sensu composito, non absolute, seu in sensu diviso. Ex quibus omnibus colligi potest hæc definitio contingentis: *Contingens est id quod habet esse in causa impedibile, sive ab intrinseco, sive ab extrinseco.*

B Circa tertium quod examinandum restat, dicendum est, futurum primò dividi in absolute, & conditionatum. Primum est cujus futurum à nulla conditione non futura dependet. Dixi *non futura*: quia si conditio à qua pender, futura sit, non ideò amittit rationem futuri absolute; ut constat in Incarnatione Christi, quæ habuit dependentiam à peccato Adami; quia tamen peccatum erat futurum, ideò Incarnatio etiam absolute futura erat.

C Futurum conditionatum, est illud quod absolute non erit, esset tamen si aliqua conditio poneretur: ut si *Iudas ageret penitentiam, veniam consequeretur. Si Christus predicasset Evangelium Tyrijs, & Sydonijs, illi credidissent, & egissent penitentiam.*

D Rursus hoc futurum est duplex: Unum quod cum conditione nullam connexionem habet, & solet appellari *disparatum*. Aliud quod cum illa, aliqua connexionem connectitur. Exemplum primi, *Si capra saltet, arbor florebit. Si gallus canet, Turca converteretur*. Secundum quod non *disparatum* vocatur, est multiplex. Unum quod cum conditione, metaphysicè certitudine est connexionem, quale est illud in nostra sententia: *Si Deus voluntatem creatam ad penitendum pramoveat, poenitebit*. Aliud quod cum conditione habet connexionem certam tantum moraliter, consistentem in hoc, quod conditione posita, semper eveniet, licet possit physicè non evenire, etiam in sensu composito: v. g. *Si homo gravi tentatione pulsetur, & speciali gratiā non adjuvetur, tentationi succumbet*. Licet enim possit potentia physicè resistere, absque speciali gratia Dei, gravi tentationi contra præcepta naturalia; moraliter tamen non potest, sed semper succumbet. De quo in Tractatu de gratia. Aliud est quod cum conditione habet connexionem tantum probabilem, v. g. *Si fuerit mater, diligit filium. Si Petrus constitutus in necessitate, à Paulo sibi amicissimo eleemosinam petat, accipiet*. In quibus tantum probabiliter, futura cum conditione connectuntur; & hoc conditionatum probabile, suscipit magis aut minus, juxta plura, vel pauciora probabilitatis motiva.

ARTICVLVS II.

An sit in Deo certa & infallibilis futurorum contingentium scientia?

Quidam antiqui Philosophi futurorum contingentium præscientiam Deo denegarunt. Ex illorum numero insignis est maximè Cicero, qui libro 2. de divinatione, notitiam admittit Deorum futurorum, quæ a causis liberis pendent.

Commotus est autem ad hoc sentiendum, eâ re maximè, quòd *utrumque arbitrabatur esse non posse* (ut ait Augustinus) *sed si alterum confirmatur, alterum tolli. Si elegerimus præscientiam futurorum, tolli voluntatis arbitrium. Si elegerimus voluntatis arbitrium, tolli præscientiam futurorum.* Ipse itaque, ut vir magnus & doctus, & vite humana plurimum ac peritissimè consulens, ex his duobus elegit liberum voluntatis arbitrium. Quod ut confirmaretur, negavit præscientiam futurorum; atque ita dum vult facere liberos, fecit sacrilegos.

Addunt aliqui, quòd si in Deo esset certa & infallibilis futurorum contingentium scientia, vana esset & otiosa providentia ac sollicitudo hominum, tam circa temporalia, quàm circa spiritualia: sive enim de illis sumus solliciti, sive non, ea infallibiliter evenient, cum divina præscientia non possit falli.

21. Deum tamen certò & infallibiliter omnia futura contingentia præscire, certâ & indubitata fide tenendum est; id enim apertè Scriptura varijs in locis testatur. Psal. 138. *Intellexisti cogitationes meas de longè. & omnes vias meas prævidisti.* Ecclesiast. 23. *Domino Deo antequam crearentur omnia sunt cognita.* Item Danielis 13. *Sufanna sic Deum alloquitur: Deus æternè qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia, antequam fiant &c.* Denique Scriptura asserit præscientiam futurorum certissimum esse divinitatis argumentum. Nam Isaia 41. *Dominus ad falsos convincendos Deos, istam ipsam divinitatis notam objicit: Annuntiate qua ventura sunt in futurum, & sciemus quia dii estis vos.* Et cap. 44. *Ego primus, & ego novissimus, & absque me non est Deus. Quis similis mei? vocet & annuntiet, & ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum: ventura & que futura sunt annuntient eis.*

22. Favent SS. Patres: Origenes enim libro 5. contra Celsum, ait quòd *futurorum prædictio, divinitatis nota est & character.* Tertullianus in Apologetico cap. 20. *Idoneum (inquit) testimonium divinitatis, veritas divinationis.* Augustinus 5. de Civitate Dei cap. 9. *Confiteri esse Deum, & negare præcium futurorum, apertissima insania est.* Quare Ciceronem ait, ut præscientiam tolleret, divinitatem sub aliena persona negasse: *Nam qui non est præcius futurorum, non est utique Deus.* Unde quisquis Dei qualemcumque notitiam informare potest, is profecto non aliter illum sibi cogitatione depingit, quàm omnia scientem, maximè verò futura, ut ille apud Poëtam qui noverat,

Virgilius ex illo versu Homer.

Qua sunt, qua fuerant, & que ventura sequentur.
Hinc præscientia futurorum, *divinatio* appellari solet, ut per hoc significetur, eam aliquid esse divinum, & Deo maximè proprium; illamque evidens argumentum esse Divinitatis, vel inhabitationis Dei in homine. Unde Apostolus 1. ad Corinth. 14. *Si conveniat universa Ecclesia in unum, & omnes linguis loquantur; intret autem quis infidelis, vel idiota, convincitur ab omnibus, dijudicatur ab omnibus, occulta cordis eius manifesta sunt; & ita cadens in faciem adorabit Deum, pronuntians quòd verè Deus in vobis sit.*

Idipsum confirmant omnes prophetiæ quæ in

Tom. I.

A Sacra Scriptura continentur, cum lumen propheticum sit imperfecta quædam participatio divinæ præscientiæ: quare illam *tantos habere testes*, meritò scribit Tertullianus, *quamos fecit Prophetas.* Et Justinus, vel alius Author quæstionum ad Orthodoxos, asserit: *Quorum dii non sunt dii, neque vates veritatis sunt Prophetæ: ut enim longè distant à vera divinitate, ita etiam à vera præsentione.* Præscientia ergo futurorum, sine scelere, & ut Augustini verbo utar, sine sacrilegio, Deo eripi non potest.

Libro 2. contra Marcionem cap. 5.

Plures etiam ad eandem veritatem demonstrandam rationes adduci possunt. Prima est: Scientia Dei, ut habet adjunctum decretum, seu beneplacitum divinæ voluntatis, est causa futuritionis omnium futurorum contingentium, ut præcedenti disputatione fusè ostendimus: Atqui scientia non potest aliter operari & causare res, quàm sciendo & cognoscendo; sicut calor non potest causare calorem, nisi calefaciendo, nec aqua frigus, nisi frigefaciendo: Ergo Deus futura contingentia certò cognoscit. Hinc est quòd Deus Isaia 45. fecisse jam dicitur quæ futura sunt, ut interpretatur Ambrosius libro 1. de fide cap. 7. his verbis: *Quæ futura sunt, vel quasi præsentia, vel quasi facta dicuntur &c.* Deo enim quæ sunt futura, præsentia sunt; & ei cui præcognita sunt omnia, ventura perfecta sunt, sicut scriptum est *qui fecit quæ ventura sunt.* Qui locus ex Isaia 45. sumptus est ex septuaginta seniorum editione. Idem docet Hilarius libro 12. de Trinitate, ubi sic ait: *Quæ futura sunt, licet in eo quòd creanda sunt, adhuc sient, Deo tamen, cui in creandis rebus nihil novum ac recens est, jam facta sunt: dum & temporum dispensatio est, ut creantur; & jam in divina virtutis & præscientiæ efficientia sint creata.*

23.

Secunda ratio: Certum est Deum certò scire futura contingentia, dum suo determinato tempore habent existentiam, seu quando illa producit in tempore; aliàs ageret modo cæco & ignaro, & sine providentia & sapientia; nec posset esse iudex actionum liberarum voluntatis, nec proinde illis debitum præmium aut pœnam tribuere: unde cum scientia divina sit invariabilis, nec possit aliqui cognoscere in tempore, quod non cognoverit ab æterno, dicendum est Deum habuisse ab æterno omnium futurorum præscientiam; quæ non potest non esse certa & infallibilis; tum quia cognitio dubia & conjecturalis, utpote imperfecta & incerta, Deo repugnat: tum etiam, quia lumen propheticum, quod ut supra dicebamus, est participatio quædam divinæ præscientiæ, certissimum & infallibile est, juxta illud 1. Petri 1. *Habemus firmiorem propheticum sermonem.* Unde cum futura prædicuntur, præteriti

24.

E pro futuro ponendi temporis consuetudo familiaris est in Prophetis. Ut cum Isaia 9. dicitur: *Puer natus est vobis.* Et cap. 53. *Oblatus est, quia ipse voluit.* Et Psal. 21. *Super vestem meam miserunt sortem. Dinumeraverunt omnia ossa mea.* Sic etiam Apostolus in Epistola ad Ephesios: *Conresuscitavit (nos) & consedere fecit in celestibus &c.* quod de futuro statu resurrectionis vulgò interpretantur SS. Patres. Innumera alia sunt Scripturarum loca, in quibus futura tempora præterito declarantur. Cujus rationem hanc subjicit Hieronymus: *Ne scilicet quia futura semper incerta sunt, hominum spes fluctuet & vacillet, ea quæ Deus futura cognovit, apud quem nihil ambiguum est, quasi jam facta memorantur.* V.

Cap. 5.

1m2. cap. epist. ad Ephe. 1. 10.

Ff ij

quia praeiterita secundum Philosophos quoque fieri A
infecta non possunt, qui audierunt, quasi iam
facta habeant, quae futura sunt.

Addit Anselmus in libro de Concordia praescien-
tia Dei & liberi arbitrij, Scripturam hunc loquen-
di modum usurpare, & pro futuro praeiteritum
tempus ponere; quia quae tempore praeiterita sunt,
ad similitudinem aeterni praesentis, omnino im-
mutabilia sunt. In hoc siquidem magis similia
sunt aeterno praesenti temporaliter praeiterita, quam
praesentia: quoniam quae ibi sunt, nunquam pos-
sunt non esse praesentia; sicut temporis praeiterita
non valent unquam praeiterita non esse; praesen-
tia verò temporis omnia quae transeunt, sunt non
praesentia. Huic rationi Anselmi favet frequens
modus loquendi, communis enim usus obtinuit,
ut quae certò fore pollicemur, iam esse facta di-
cantur. Unde Hercules furens apud Senecam;

Lycus Creonti debitas poenas dabit.

*Lentum est dabit, dat, hoc quoque est lentum,
dedit.*

Vt certò res futura monstratur.

25. Tertia ratio sumitur ex D. Thoma opusculo
contra errores Graecorum cap. 10. ubi egregio &
profundissimo discursu, contingentiam rerum, &
libertatem hominum, cum divina praescientia in-
fallibilitate conciliat. Considerandum est (inquit)
quòd Deus aliter habet scientiam de rebus, quam
homo. Homo enim subiectus est tempore, & ideo
res temporaliter cognoscit, quaedam respiciens ut
praesentia, quaedam ut praeiterita, & quaedam praevi-
dens ut futura: Sed Deus est superior temporis
decursum, & esse suum est aeternum; unde & ejus
cognitio non est temporalis, sed aeterna. Compa-
ratur autem aeternitas ad tempus, sicut indivisi-
bile ad continuum. In tempore enim invenitur di-
versitas quaedam partium, secundum prius & po-
sterius succedentium; sicut in linea invenitur
diversa partes, secundum situm adinvicem ordi-
nata: sed aeternitas prius & posterius non habet,
quia res aeternae mutatione carent. Et sic aeternitas
est tota simul, sicut & punctum partibus caret
secundum situm distinctis. Punctum autem dupli-
citer ad lineam comparari potest: uno quidem mo-
do, sicut intra lineam comprehensum, seu sit in
principio lineae, seu in medio, seu in fine; alio
modo ut extra lineam existens. Punctum ergo in-
tra lineam existens, non potest omnibus partibus
lineae adesse, sed in diversis partibus lineae oportet
diversa puncta signari. Punctum verò quod ex-
tra lineam est, nihil prohibet aequaliter omnes
lineae partes respicere, ut patet in circulo, cuius
centrum cum sit indivisibile, aequaliter respicit
omnes circumferentiae partes, & omnes quodam-
modo sibi sunt praesentes, licet non una earum
alteri. Puncto autem incluso in lineam similatur in-
stans quod est terminus temporis, quod quidem
non adest omnibus partibus temporis, sed in di-
versis partibus temporis diversa instantia signan-
tur. Puncto verò quod est extra lineam, scilicet
centro, quodammodo similatur aeternitas, quae cum
sit simplex & indivisibilis, totum decursum tem-
poris comprehendit, & qualibet pars temporis est
ei aequaliter praesens, licet partium temporis una
sequatur aliam. Sic igitur Deus qui de aeternita-
tis excelso omnia respicit, semper totum temporis
decursum, & omnia quae geruntur in tempore,
praesentialiter intuetur. Sicut ergo cum video Sor-
tem sedere, infallibilis est & certa mea cog-
nitio, nulla tamen ex hoc Sorti necessitas sedendi
imponitur: ita Deus omnia quae sunt nobis pra-

terita, vel futura, vel praesentia, quasi praesen-
tia inspicens, infallibiliter & certitudinaliter
cognoscit; ita tamen quòd contingentibus nulla
necessitas imponitur existendi. Hujus autem exem-
plum accipi potest, si comparemus decursum tem-
poris ad transitum viae. Si quis enim sit in via,
per quam transeunt multi, videt quidem eos qui
sunt ante se: qui verò post ipsam transeunt, per
certitudinem scire non potest. Sed si quis sit in
aliquo excelso loco, unde totam viam aspicere
possit, simul videt omnes qui transeunt per viam.
Sic ergo homo qui est in tempore, non potest totum
cursum temporis simul videre, sed videt ea
solum quae coram assunt; praesentia scilicet, &
de praeiteritis aliqua: sed ea quae ventura sunt, per
certitudinem scire non potest. Deus autem de ex-
celso suae aeternitatis, per certitudinem videt quasi
praesentia omnia quae per totum temporis decursum
aguntur, absque hoc quòd rebus contingentibus
necessitas imponatur. Quo discursu S. Doctor di-
vinam praescientiam certitudinem & infallibilitatem,
cum hominum libertate, & rerum contin-
gentia, mirum in modum conciliat; subindeque
praecipuum fundamentum quòd Cicero movebat
ad auferendam Deo horum futurorum quae à
causis liberis pendent praescientiam, penitus con-
vellit. Sed de hac difficili concordia, tum in hoc
Tractatu, tum in sequentibus, ex professo agemus;
unde in ea explicanda hic immorari non expedit,
ne eadem saepius repetamus.

Ad illud verò quòd subditur, nempe quòd si in
Deo esset certa & infallibilis futurorum contin-
gentium scientia, vana esset & otiosa providen-
tia ac sollicitudo hominum, tam circa temporalia
quam circa spiritualia. Neganda est sequela, quan-
do enim Deus praescit & praedefinit aliquem effec-
tum futurum; simul etiam praescit & praedefinit
causas & media quibus debet venire; subinde-
que scit quidem illum infallibiliter eventurum,
sed per tales causas, & talia media: unde cum in-
dustria & sollicitudo humana sit unum ex illis me-
dijs & causis, quibus mediantibus res tam spiri-
tuales quam temporales fieri & continere debent;
illa necessàriò est adhibenda, tam in spiritualibus
quam in temporalibus; juxta illud 2. Petri 1. Sa-
tagite ut per bona opera certam vestram vocatio-
nem faciatis. De quo etiam rursus redibit sermo
in Tractatibus de voluntate Dei, & de praedestina-
tione; cum de divinis praedefinitionibus, ac cer-
titudine & infallibilitate praedestinationis disse-
remus.

ARTICVLVS III.

An Deus certò cognoscat futura contingen-
tia, ante decretum, & praedefinitio-
nem suae voluntatis?

26. CVM in qualibet scientia seu divina seu huma-
na, duo observanda sint, nempe res facta,
& medium seu modus sciendi, demonstrat in
Deo certà & infallibili futurorum contingen-
tium notitià, modum inquirimus quò illa co-
gnoscit, seu medium in quo illa intuetur, &
utrum ante vel post suae voluntatis decretum ea
praesciat, investigamus.